

kötelezettség, a társulat és az érdekelt között polgári jogi viszony áll fenn.

Megalakulása és működése:

Vgt. 36. § (2) bekezdése szerint a társulat megalakításához az alakuló közgyűlésen a tagok érdekeltségi egység szerint számított legalább kétharmados többségének döntése szükséges.

A taggyűlésről

A társulat legfőbb szerve a taggyűlés, amely évente legalább egyszer ülést tart. A taggyűlést maguk a tagok alkotják, tehát minden tagnak joga van azon résztvenni.

A napirendet tartalmazó írásbeli meghívót a taggyűlés tervezett időpontja előtt legalább 15 nappal ki kell küldeni, és a helyben szokásos módon is közzé kell tenni (pl.: polgármesteri hivatal hirdetőtábláján vagy helyi újságban).

Ezért azt javaslom, hogy az érdekeltek vegyék fel a kapcsolatot a területükön illetékes társulással és kérjék a meghívó postázását, vagy legalább elektronikus úton való elküldését.

A taggyűlés akkor határozatképes, ha a tagok érdekeltségi egység arányában szá-

mított több mint kétharmada jelen van, akik egyben az érdekeltségi területnek legalább 51%-át képviselik. Minden tag szavazati joggal rendelkezik! Amennyiben a taggyűlés nem határozatképes, a 8 napon belüli időpontra összehívott második taggyűlés az eredeti napirenden szereplő ügyekben a megjelentek számára és az érdekeltségi arányra tekintet nélkül határozatképes. (Vgt. 38. § (5)b, és (8) bekezdése)

Miért is van jelentősége a taggyűlésnek?

A Vgt. 41. § (2) bekezdése kimondja, hogy a hozzájárulások mértékét a taggyűlés állapítja meg. A taggyűlés az alapszabályban meghatározott feltételek szerint a hozzájárulás mértékét méréselkelheti, illetve megfizetését meghatározott időre felfüggesztheti.

Tehát a taggyűlésen feltehetjük a társulat tevékenységével kapcsolatos kérdéseinket, illetve a tagdíj esetleges méréselkelésével kapcsolatos felvetéseinket is!

A tagdíj adók módjára behajtható köztartozásnak minősül, aminek behajtásáról – nem teljesítés esetén – a jegyző intézkedik. A tag azonban kérheti a

hozzájárulás felülvizsgálatát a taggyűlési határozat közlésétől számított 30 napon belül a helyi bíróságtól.

A legtöbb panasz a vízgazdálkodási társulatok felé arról szól, hogy a tagok nem tudják miért fizetnek tagdíjat, ez a pénz mire szolgál, a pénz felhasználásáról tájékoztatást nem kapnak, és információért is hiába fordulnak a társulatokhoz. A taggyűlésekre csak a legnagyobb területekkel rendelkező tagokat hívják meg (így oldva meg a tagdíjról való szavazás problémáját), pedig az azon való jelenlétéhez minden tagnak joga van.

Mint írtam, a tagság kötelező, de a tagdíj nagyságát csakis a tagok összefogása változtathatja meg, ehhez persze az kell, hogy a taggyűlésről értesítést kapjanak az emberek. Remélhetőleg ez a fajta hozzáállás a társulatok részéről hamarosan változást mutat majd, és a tagdíjak megállapításánál az erdők vízgazdálkodásban betöltött szerepét is figyelembe fogják venni. Ezek a változások azonban csak az adott térség erdő- és földtulajdonosai, gazdálkodói összefogásával kényszeríthetők ki

Dr. Cseresznye-Farkas Melinda
MEGOSZ

Erdőtelepítési gond a fehér és a szürke nyárral

Az eredeti állapot megváltozása

A Duna-Tisza közti Homokhátság egyik természetes erdőtársulása a puhafás erdő (*Populetum albae*). A másik jelentős erdőtársulás a keményfás erdő volt (*Querceto Fraxineto Ulmetum*). Ez utóbbi már csak hiányos, csonkolt formájában található meg. Ennek oka nagyon összetett! Mára csak tanúfák maradtak.

Tompától a Dunáig terjedő területet, az Észak-Bácskát, valamikor zömében tölgy-erdőtársulás uralta. Ezt termőhely-feltárással tudjuk bizonyítani. A tanúfák helyenként még ma is megtalálhatók. A honfoglaló magyarság idejében még jelentős tölgyállomány borította a térséget. A Tompán élő 88 éves *Teleki Imre* elmondta, hogy az ő gyermekkorában a Tompa-Kisszállás-Jánoshalma közötti területet Tölösnek nevezték. Ma már csak egy kis erdőfolt a Tölös. A honfoglaló magyarság szókincsében a tölös tölgyest jelentett. Régi, de még ma is használatos térképen a Zsindelyes területi elnevezés megtalálható Kisszállás község határában, az ikerföldvár területével egybeesően. Ez is a tölgy korábbi jelenlétére utal. Tehát a tölgy-erdőállomány volt az uralkodó ezen a vidéken.

Térségünkben a tölgy visszatelepítése igen nagy gondot okoz.

A lecsapolással megváltozott a talajvíz mélységi elhelyezkedése, több métert süllyedt, a felszíni vizek eltűntek.

A tölgyet, mint értékesebb fafajt az emberi kapzsiság a kitermeléssel jobban károsította.

A túlzott vadlétszám kártétele helyenként az erdősítést akadályozó tényező.

A tölgy lassú növekedése gazdaságilag előnytelen az erdőgazdálkodóra.

Az utóbbi években a *Ceratostomella quercina* kártétele is megjelent.

A mezei szil pedig szinte teljesen kipusztult a *Ceratostomella alni* károsítása miatt. Mára csak tanúfák maradtak.

A gyökérgolyva (*Agrobacterium tumefaciens*) megjelenése

Térségünkben az erdőtelepítésnél a felületes hatóság a fehér és a szürke nyárt szorgalmazza, amivel szakmailag bizonyos mértékig nem értek egyet!

A csemetekert a Tompát elkerülő nemzetközi út 82-es és 83-as kilométer-tábla közötti szakaszon található közvetlenül az út mellett, annak déli oldalán.

A csemetekert keleti vége homokbánya volt, majd eligazították és lett szántóvá.

A nyugati vége löszös, meszes, vályogos homok.

A homokbányai rész területére visszaiskolázott szürkenyár-csemetéből egészséges szép szaporítóanyag fejlődött. A 36,9 Arany-féle kötöttségű, a 11,5% CaCO_3 , a 0,02% szóda, 0,02% összes só, a „hy” érték 1,62%, a humusz 1,82% tartalmú és az 5 órás kapilláris vízemelő-képesség 350 mm adottságú talajra visszaiskolázott ugyanazon származású szürkenyár-csemete gyökérzetén kb. minden tizediken tumor, golyva fejlődött, az *Agrobacterium tumefaciens* kártétele jelentkezett. A fenti laboratóriumi vizsgálat eredményei 0-70 cm mélységig terjedő rétegre vonatkozik. Kérdés, hogy mi váltotta ki a tumort?

Elképzelhető, hogy valamilyen élet-tani anyag hiánya.

Előidézhette a tumort valamilyen gyökérfertőzés.

Amit tényként ismerünk, az *Agrobacterium tumefaciens* a talajban él levegőtlen (anaerob) körülmények között. A tipikusan sebpaparizta a sérült

gyökérfelületen keresztül támad, ha az élettani tényezők kedvezőtlenül hatnak a csemetére.

Valószínű a kiváltó ok a kellő mennyiségű oxigénhiány a talajban a fehér és szürke nyár számára, amihez még számos más élettani folyamat is kapcsolódhat.

Ezt igazolja a csemetekerti szürke nyár iskolázása!

Az oxigénhiány a növény ellenálló képességét gyöngíti.

Az *Agrobacterium tumefaciens* szunnyadó állapotban ott van a talajban, fejlődéséhez az optimális hőmérséklet 25-30 °C. Később a tumor, amely rosszindulatú, okozza a növény csökkenését, majd pusztulását.

A homoki tölgyesek uralkodóvá válása

Évtizedekig foglalkoztatott az a probléma, hogy a homoki tölgyes erdőállomány és a hazai nyáras találkozásánál hogyan tudott a tölgy uralkodóvá válni a nyárral szemben? A nyár sokkal gyorsabban nő és elnyomja a tölgyűjulatot. A vélt magyarázatot a saját káromon tapasztalva kaptam meg! Néhány évtizeddel korábban még sokkal több tölgyerdőfolt volt térségünkben, mint napjainkban. Századokkal korábban a tölgy-erdőtársulás volt az uralkodó.

Kezdetben az oxigén elegendő a talajban mindkét fafaj, illetve erdőtársulás számára. A tölgynek mélyreható gyökérzete van, ezért kevesebb oxigén is elegendő az egészséges életműködéséhez a talaj felső rétegéből. Amíg a sekély gyökérzetű szürke nyár föld feletti szára kicsi, elegendő a talajban lévő oxigén, a magasabb eliszapolható alkatrészt tartalmazó homok, homokos vályog, vályog termőközegben is a növény számára. A szürke nyár felszín közelében futó gyökérzete, a szükséges oxigén mennyiséget fel tudja venni, ha a talaj eléggé szellős. Amikor a szürke nyár lombja elért egy bizonyos méretet, a szükséges mennyiségű oxigén nem elegendő a gyökérzet számára a már említett talajokban. Ekkor beindul a golyvásodás, az *Agrobacterium tumefaciens* támad, a növény elpusztul. Átadja helyét a tölgynek. Ma is gyakran találkozunk olyan esettel, hogy a szürke nyár a szépen ápolt fiatal erdősisztésben, látszatra minden indok nélkül elpusztul, a közelében lévő akác, nemes nyár pedig egészségesen fejlődik.

A fentiekkel szemben ellentmondani látszik a hullámtér szép fejlődésű hazai nyáras állománya. Viszont itt az előn-

téssel oxigénben gazdag víz kerül a növényzet gyökérzetéhez. A későbbiekben is a talaj belső rétegében mozgó víz oxigéntartalma az ott lévő erdőállomány szükségletét kielégíti. Ekkor még mindig kérdéses a homokon lévő fehér és szürkenyár-állományok szép fejlődésének háttere. Feltételezhető, hogy ebben az esetben a talaj homokszemcse szerkezeti összetétele olyan, hogy tud a növény számára elegendő oxigént tárolni a szükséges tápanyag mellett.

A kelebiai térség felszínének kialakulása

El kell mondanom, hogy itt délen ezen homoktalajok eredete és összetétele más, mint a Bács-Kiskun megye északi és középső részén található homokvidéké. Ez a Cholnoky-féle elmélettel megegyező, azt megerősítő. A nagy hasonlóság megtévesztő.

Soltvadkerttől délre a boróka (*Juniperus communis*) természetes növénytársulása hiányzik! A Balotaszállás, Kisszállás homokbuckái között az *Adonis vernalis* (tavaszi hérics) megtalálható kisebb csoportokban. A Kunbaracs, Kerekegyháza homokbuckái között nincs, viszont a boróka tömegesen előfordul.

Soltvadkerttől délre a térség homoktalaját közvetlenül az Ős-Duna építette fel, s ezért ebben zömmel magasabb az eliszapolható alkatrész, amit „hy” érték is mutat, összehasonlítva a megye középső és északi területéről származó talajmintákkal. A termőtalaj itt is nagyon változó. A homok közé beágyazódó lösz jelenléte gyakoribb, mint Kunbaracson és Bugacon. Ezért itt Kelebia térségében az a mennyiségű oxigén gyakran nincs jelen, a termőközeg felső rétegében, ami a boróka, a fehér és a szürke nyár fejlődéséhez maradéktalanul szükséges. Ezt befolyásolja a növények egyedi tulajdonságán túlmenően több más tényező is, mint például a gyomosodás, tömörödöttség, taposás, legeltetés stb. A fehér és szürke nyárnak nagy az alkalmazkodó képessége, ezért térségünkben is tud zárt erdőállományt alkotni. A borókának a felső rétegben mindenhol kevés az oxigén, s ezért még elszigetelt foltokban sem tud megtelepedni, de egyéb más élettani tényezők is feltehetően hatnak.

A homokbuckák között előforduló *Adonis vernalis* jelenléte pedig egyértelműen bizonyítja a lösz-beágyazódást. Bugacon, Kerekegyházán a homokbuckák között azért nem találunk tavaszi héricset, mert hiányzik a lösz- vagy iszap-beágyazódás. A boróka jelenlétének hiá-

nya Kelebia térségéből a talaj felső rétegének az oxigén kellő mennyiségének hiányából adódik. A boróka (*Juniperus communis*) elszaporításával többször kísérleteztem, de sikertelenül. Kunbaracsról hoztam földlabdás 20-25 cm nagyságú borókacsemetét Tómpára, amit a lakásomnál ültettem el. Megeredése kb. 50%-os volt, néhány évig sínylődött, majd kipusztult.

Ahol a fehér és a szürke nyár elegyként kerül ültetésre 35 Arany-féle köztötséget meghaladó erősen meszes talajon, akác-, nemesnyár-állományba, ott gyakorta néhány év múlva megfogytokozik, esetenként csak elvéve marad belőle. Az ilyen területen célszerű volna gyökérfeltárást végezni, részletes talajszövettani és bakteriológiai vizsgálattal együtt.

Megérdemelné-e térség az Erdészeti Tudományos Intézet nagyobb figyelmét!

A megnövekedett minőségi követelményeknek megfelelően a tudománynak nagyobb figyelmet kellene fordítania valamennyi őshonos fafajunkra.

Keresni kell térségünkben a megoldást a megváltozott termőhelyi viszonyokhoz igazodva, az ipar igényének kielégítésére törekedve, az őshonos és nem őshonos fafajok termelésbe vonásával megfelelő célállományok kialakítására. A térségben őshonos a hazai nyár, de sokkal kisebb területi százalékos arányban, mint ahogy azt ma gondoljuk. Éppen ezért a túlzott szorgalmazása előnytelen, káros. Azokon a területeken, ahol tölgy volt valamikor, de a leírt okok miatt már nem telepíthető vissza, helyettesítő célállományként más fafajt kell keresni, a hazai nyár nem lehet az egyoldali megoldás. Az akác és a nemes nyár jelenléte bizonyos mértékig bizonyíték lehet a megoldásra. Ennek ellenére nem tekinthetjük elfogadottnak, mert túlszaporítása esetén olyan növénykórtani problémák jelentkeznek, mint amivel már számos esetben találkoztunk. Legyen intő példa a fenyő itt a Duna-Tisza közötti homokhátságon.

Az illetékes országos szintű felelős vezetők nem tehetik meg azt az elhibázott könnyelmű intézkedést, hogy az erdészeti kutatásokat – alap- és célkutatásokat – megfelelő anyagi támasz nélkül hagyják! A döntéshozatalt bízzák a megfelelő, hozzáértő szakemberekre!

„Kulturális felemelkedés nélkül nincs gazdasági felemelkedés!”

Beliczay István
erdőmérnök